

Nr 144.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1939 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende jämte två motioner.

(4:e avd.)

Uti propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1939/40 har Kungl. Maj:t i avseende å kapitalinvesteringar för telegrafverket förslagit riksdagen, bland annat (punkt 27, sid. 63—68, av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1939, Bil. 4), att till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 32,200,000 kronor.

Utskottet har i förevarande sammanhang behandlat

dels en inom andra kammaren av herr *R. Lundqvist* m. fl. väckt motion, nr 200, däri hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om utredning och åtgärder i syfte att förbilliga telefonen för landsbygdens befolkning;

dels ock en inom andra kammaren av herr *S. Andersson* i Vigelsbo m. fl. väckt motion, nr 270, däri hemställts, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning angående frågan om de avlägsna och glest bebodda trakternas telefonfråga samt undersöka i vad mån och under vilka former statens ekonomiska medverkan kan vara att påräkna.

Beträffande de båda motionerna har utskottet med stöd av § 46 riksdagsordningen införfärdat från telegrafstyrelsen bifogade utlåtande (*Bilaga*).

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår innebär telegrafstyrelsens föreliggande framställning, att till nu förevarande ändamål skulle för nästa budgetår anvisas ett belopp, som med ej mindre än 9 miljoner kronor överstiger det för innevarande budgetår anvisade. Den starka ökningen, vilken delvis hänför sig till utgifter under innevarande budgetår, beror i huvudsak dels på nödvändigheten av att under nästa budgetår utföra en rikskabelanläggning mellan Göteborg och Malmö jämte vissa grenledningar, vilken anläggning skulle draga en beräknad kostnad av 12.8 miljoner kronor, varav 9 miljoner kronor skulle anvisas såsom kapitalinvesteringsmedel, medan återstoden skulle utgå av förnyelsefondsmedel, dels ock på den allttjämt kraf-

tigt stegrade tillströmningen av nya telefonabonnenter. Under år 1938 uppgick sålunda antalet nya apparater till ej mindre än 62,000, d. v. s. 17,000 mer än vad telegrafstyrelsen räknade med vid uppgörandet av sina anslagsäskanden för innevarande budgetår. Denna icke förutsedda stegring medför en avsevärd merutgift, vilken vid en beräknad medelkostnad per apparat av 400 kronor uppgår till i runt tal 6.8 miljoner kronor. För att kunna bestrida kostnaderna för den under år 1938 inträdda abonnentökningen skulle emellertid därutöver ytterligare erfordras 2.4 miljoner kronor, motsvarande det belopp, varmed det av telegrafstyrelsen begärda anslaget för innevarande budgetår minskades. Telegrafstyrelsen hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att för ändamålet måtte få tagas i anspråk det å beredskapsstaten upptagna förskottsanslaget å 2.4 miljoner kronor för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende. För täckande av telegrafstyrelsens kostnader för abonnentökningen under år 1938 skulle alltså erfordras utöver det för innevarande budgetår för ändamålet anvisade anslaget ett belopp av $(6.8 + 2.4)$ 9.2 miljoner kronor. Då det torde få anses ofrånkomligt, att åt telegrafstyrelsen beredes täckning för nämnda belopp men detta icke synes böra belasta riksstaten för nästkommande budgetår, anser jag mig böra förorda, att beloppet anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Härom kommer jag att göra framställning senare.

Vid bifall härtill skulle det av telegrafstyrelsen för nästa budgetår äskade anslaget kunna nedsättas med 6.8 miljoner kronor till 32.2 miljoner kronor, eller 7 miljoner kronor mindre än som sammanlagt skulle komma att avses för innevarande budgetår $(30 + 6.8 + 2.4 = 39.2)$. Enligt vad jag inhämtat har telegrafstyrelsen, som ansett en viss minskning i abonnentökningen böra beräknas för år 1939, grundat sitt nu förevarande anslagsäskande på, bland annat, en apparatökning av 58,000 eller 4,000 mindre än för år 1938. Då jag icke funnit något att erinra häremot eller mot de övriga av styrelsen gjorda beräkningarna, anser jag mig böra föreslå, att å riksstaten för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag å 32.2 miljoner kronor till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.

Utskottet.

Telegrafverket är för närvarande stätt i en rekordartad utveckling. Till telegrafverkets anläggningar — häri ej inbegripna nya fastigheter, som pläga finansieras från särskilda anslag — hava (under rubrik »Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende») under nedannämnda år av riksdagen anvisats eller beträffande 1939 års riksdag begärts följande anslag:

År	Anslagsbelopp kronor
1934	12,350,000
1935	15,000,000
1936	15,600,000
1937	27,500,000
1938	32,600,000
1939	41,400,000

Av sistnämnda belopp, 41,400,000 kronor, hava 9,200,000 kronor redan av innevarande års riksdag anvisats på tilläggsstat, medan återstoden 32,200,000 kronor äskats på riksstaten.

På en så kort tid som mellan åren 1934 och 1939 hava alltså anslagsbeloppen växt från 12,350,000 kronor till nu sammanlagt begärda 41,400,000 kronor. Dessa anslagsstegringar motsvaras och förklaras dock av abonnentantalets tillväxt. Ökningen av antalet telefonapparater har successivt årligen stegrats från 13,500 år 1933 till 62,000 år 1938. Ensamt åren 1936—1938 tillförde verket nära 160,000 apparater eller fjärdedelen av hela apparatbeståndet vid 1935 års slut. Vid 1938 års utgång utgjorde hela antalet apparater inom svenska telefontätet 787,411. Antalet tecknade abonnemang första kvartalet 1939 uppgick till 16,429 mot 15,211 motsvarande kvartal år 1938, och ökningen för hela år 1939 beräknas nu till cirka 60,000 apparater.

Såsom utskottet tidigare (i utlåtande nr 15 i samband med tilläggsstaten) framhållit får denna telefonväsendets oväntat snabba tillväxt förklaras av de allmänna goda konjunkturen, som hittills rätt samt också i viss mån av nuvarande rätt starka familjebildning. Vad särskilt städerna beträffar hava även ensamstående personer i ökad grad börjat skaffa sig egna bostäder, vari inledes telefon, och på landsbygden hava de genomförda allmänna lättnaderna för telefonanskaffningen bidragit till ökningen.

Dessa alltjämt ökade kapitalinvesteringar under en högkonjunktur, vars fortvaro är vansklig att förutsäga, kunna tvivelsutan väcka betänksamhet, i all synnerhet, som anslagen helt bestritts eller äro avsedda att bestridas av lånemedel eller andra kapitalmedel. Verkställda avskrivningar måste sägas vara synnerligen begränsade, om i betraktande tages att investeringarna avse anläggningar som tekniskt snabbt föråldras.

Telegrafverkets ekonomiska utveckling har dock hittills fortgått tillfredsställande. Trots vidtagna allmänna, låt vara mindre taxelättnader, trots genomförda förbättringar av särskilt landsbygdens telefonväsen och betydligt stegrade personalkostnader — i vilket avseende verkningarna av 1938 års löne reglering emellertid ej ännu hunnit göra sig gällande — beräknas för år 1939 avkastningen komma att överstiga 6 %.

Vid hithörande anslags avvägning måste också, såsom utskottet tidigare vid upprepade tillfällen framhållit, hänsyn tagas till att verkets tekniska utrustning alltjämt kan motsvara samfärdselns, näringslivets och trafikens stegrade krav. I betraktande särskilt härav har utskottet, i likhet med departementschefen, ansett det av telegrafstyrelsen såsom behövt angivna anslagsbeloppet, 32,200,000 kronor, böra oavkortat beviljas.

Då i väckta motioner erinrats om de ekonomiska vanskligheter, som telefonanskaffningen alltjämt innebär för landsbygdsbefolkningen, kan utskottet helt uttala sin anslutning till dessa synpunkter. Hithörande svårigheter äro dock uppenbarligen främst att hänföra till bebyggelseförhållandena med de därav följande högre anläggningskostnaderna. Det säger sig självt, att den spridda bosättningen och de större avstånden måste inverka avsevärt fördyrande på ledningskostnaderna. Anläggningen av stolplinjerna till de en-

skilda abonnenterna beräknas — trots telegrafstyrelsens ansträngningar att genom lämplig ackordsättning hålla kostnaderna för stolpsättning och linjdragning inom måttliga gränser — normalt belöpa sig till 450 å 600 kronor per km. Per abonnent räknat hava, såsom av telegrafstyrelsens utredning framgår, senaste tidens kostnader vid vissa nya landsortsstationer utgjort för de manuella 1,446 och för automatiska 2,737 kronor. Häremot må sättas genomsnittssiffran för hela verket, alltså både städer och landsbygd inräknade, av cirka 480 kronor per abonnent. Trots dessa höga kapitalutlägg för landsbygdens del och en rekordartad anläggningsverksamhet i övrigt beräknas arbetet med frikretsarnas utökning — från tidigare cirka 0.5 km. till 2 km. (fri ledning inom 2 km. från lokalstationen) — kunna avslutas under år 1941. Engångskostnaderna för arbetet med anordnandet av 2 kilometers frikrets vid alla telefonstationer beräknas uppgå till 13,500,000 kronor, och telegrafverkets driftkostnader skulle härigenom komma att ökas med över 2,000,000 kronor per år.

Telegrafstyrelsen tillämnar också, enligt vad av dess skrivelse framgår, numera avsevärt lindrigare villkor än tidigare för inrättandet av nya stationer. Telegrafstyrelsen är sålunda för närvarande beredd att inrätta en ny växelstation, så snart 5 nya huvudabonnemang tecknats att gälla under minst 5 år i följd. Härvid förutsattes, att den nya stationen är belägen på minst 5 kilometers avstånd från närmaste befintliga station. Enbart under de tre sista åren 1936—1938 har antalet växelstationer ökats med 899 eller med 300 per år.

Under nu angivna förhållanden kan utskottet, även med behjärtande av telefonväsendets alldeles särskilt stora betydelse för landsbygden, ej tillstyrka någon särskild framställning till Kungl. Maj:t i frågan. Telegrafstyrelsen har själv satt som sitt mål att såvitt möjligt fullständigt utjämna telefonförhållandena mellan stad och landsbygd, och berättigade förväntningar kunna väl då hysas att telegrafverket skall utan särskild hänvändelse söka utfinna de ytterligare möjligheter, liggande inom det rimligas gränser, som kunna förefinnas att uppnå detta rätt högt ställda mål. Angelägnast härvidlag synes nu vara, att klarhet i god tid skapas om de riktlinjer, som böra följas, sedan arbetet med de nya frikretsarna fullbordats. Vid de fortsatta utredningar och åtgärder, som i sådant syfte företagas, böra enligt utskottets mening beaktas möjligheterna att underlätta telefonanskaffningen för den i regel under karga förhållanden strävande skogs- och ödebygdsbefolkningen. Redan den betydelse denna befolkning har för landets bebyggelse och framför allt för vår skogsnäring kan motivera särskilda ansträngningar för att minska dess isolering.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- a) att riksdagen må till *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* såsom kapitalinvestering för telegrafverket för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 32,200,000 kronor;

b) att motionerna II: 200 och 270, i den mån de ej kunna anses besvarade med vad utskottet ovan anført, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 april 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Gränebo, Olof Olsson, Johansson* i Fredrikslund, *Andersson* i Fältenborg, *Nilsson* i Landeryd, *Pauli, Ström* i Lidköping, *Carlström, Magnusson* i Kalmar, *von Heland, Andersson* i Rixö och *Boman*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock, Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Svensson* i Grönvik, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Närlinge, Ward, Lindberg* i Umeå, *Weijne, Åqvist* och *Mårtensson*.

*Bilaga.*KUNGL.
TELEGRAFSTYRELSEN.*Till Riksdagens Statsutskott.*

I skrivelse till Telegrafstyrelsen den 24 februari 1939 har Kungl. Maj:t anbefallt Styrelsen att skyndsamt avgiva yttrande över tvenne i riksdagens andra kammare väckta motioner, nr 200 och nr 270 angående förbättring av landsbygdens telefonförhållanden. Telegrafstyrelsen får till åttlydnad härav anföra följande.

I båda motionerna har framhållits, att för mera avlägset boende abonnenter kostnaderna för anläggning och underhåll av ledning till närmaste telefonstation bli så betydande, att de i stor utsträckning göra det omöjligt för befolkningen i sådana trakter att skaffa sig telefon. I motionerna påyrkas därför utredning om lämpliga åtgärder för att förbilliga telefonkostnaderna, varvid i motionen nr 200 särskilt ifrågasättes en forcering av den planerade utbyggnaden av frikretsarna, en ytterligare ökning av deras radie eller i annat fall sänkta ledningsavgifter särskilt på längre avstånd samt inrättandet av nya växelstationer.

Enligt nu gällande bestämmelser anlägger och underhåller telegrafverket utan särskild kostnad för abonnenten ledning från station till dennes huvudapparat inom ett visst område, den s. k. frikretsen, under det att den del av ledningen, som eventuellt sträcker sig utanför detta område, antingen kan förhyras av telegrafverket mot därför fastställda inträdes- och abonnemangavgifter eller också anläggas och underhållas av abonnenten själv. I sistnämnda fall åtager sig telegrafverket, om abonnenten så önskar, att mot ersättning bygga ledningen. För ledning, som förhyres av telegrafverket, utgår för närvarande en inträdesavgift av 2 kronor 50 öre per 100 meter ledning, om denna kan uppläggas å befintlig stolplinje eller ny stolplinje uppföres för minst 5 nya abonnenter, och övriga fall av 7 kronor 50 öre per 100 meter ledning, medan abonnemangavgiften i båda fallen utgår med 35 öre per 100 meter ledning och kvartal. För förhyrd ledning i undervattenskabel utgå i vissa fall högre avgifter. Det torde böra tilläggas, att vid automatiska stationer fordringarna på ledningarnas kvalitet äro så pass höga, att telegrafverket vid dessa stationer icke kan tillåta abonnenterna att själva anlägga och underhålla sina ledningar utanför frikretsen, varför dessa ledningar vid dylika stationer alltid måste förhyras av telegrafverket.

Uppenbarligen komma abonnenternas ledningskostnader att bero på tre olika faktorer, nämligen frikretsens storlek, storleken av ledningsavgifterna samt hur tätt telefonstationerna ligga. I samtliga dessa avseenden har Telegrafstyrelsen emellertid under det senaste decenniet vidtagit åtgärder i syfte att nedbringa abonnenternas kostnader.

Vad beträffar frikretsförmånerna, vilka tydligen närmast beröra ledningskostnaderna för abonnenter i med telefonförbindelser redan försedda trakter, medgavs tidigare icke alls någon frikrets vid sådana stationer, där det åligger abonnenterna att svara för kostnaderna för lokal och betjäning, d. v. s. manuella stationer med under 35 abonnenter (före år 1933 under 50 abon-

tioner), och även vid stationer, där telegrafverket svarar för dessa kostnader, var frikretsens storlek jämförelsevis liten, när densamma vid flertalet stationer omfattade en cirkel med endast 0.5 kilometers radie. Från och med år 1930 har emellertid en successiv utökning av frikretsformånerna ägt rum. Enligt det sista, år 1935 fattade beslutet skall frikrets inrättas vid *alla* stationer oavsett stationens storlek, och densamma skall omfatta en cirkel med som regel minst 2 kilometers radie. På grund av de omfattande arbeten med ombyggnad av abonnenter tillhöriga ledningar, som äro förenade med genomförandet av detta beslut, beräknades detsamma bliva helt genomfört först år 1941.

Rörande den takt, i vilken arbetena på inrättandet av 2 kilometers frikrets hittills bedrivits, torde följande upplysningar få lämnas.

Sedan beslut år 1935 fattats om inrättandet av 2 kilometers frikrets vid alla telefonstationer, kunde omedelbart alla de stationer, sammanlagt 1,200 stycken, erhålla dylik frikrets, där alla abonnentledningar inom det blivande frikretsområdet tidigare voro förhyrda och där fördenskull ombyggnadsarbeten av abonnenter tillhöriga ledningar icke behövde företagas. Ställningen den 1 januari 1936 och arbetets gång under de därpå följande åren 1936—1938 framgår av efterföljande siffror:

	Antal central- och växelstationer			
	med frikrets om minst 2 km	med frikrets om 1—1.5 km	utan frikrets	Summa
Ställningen den 1/1 1936	1,233	1,162	2,485	4,880
Ökning eller minskning: år 1936	985	— 180	— 490	315
› 1937	1,048	— 148	— 614	286
› 1938	1,016	— 158	— 560	298
Ställningen den 1/1 1939	4,282	676	821	5,779

Av den 1 januari 1936 befintliga stationerna utan frikrets hava sålunda under dessa tre år 1,664 erhållit 2 kilometers frikrets, medan av de vid samma tidpunkt befintliga stationer, som hade mindre frikrets än 2 kilometer, 486 fått frikretsen utvidgad. Dessutom hava anlagts 899 nya växelstationer, som omedelbart erhållit 2 kilometers frikrets. Det bör bemärkas, att detta resultat ernåtts under en tid, då telegrafverkets arbeten i övrigt haft rekordartad omfattning, och det torde vid sådant förhållande icke finnas anledning antaga, att icke frikretsarbetena i sin helhet skola hinna avslutas till den från början beräknade tidpunkten eller med år 1941, detta givetvis under förutsättning att arbetet ostört får fortgå.

Vad beträffar de kostnader, som här omnämnda frikretsarbeten vållat telegrafverket, torde få nämnas, att engångskostnaderna för anordnandet av 2 kilometers frikrets vid alla telefonstationer beräknats uppgå till 13.5 miljoner kronor och att telegrafverkets driftkostnader beräknats komma att ökas (eller inkomsterna att minskas) med över 2 miljoner kronor per år.

Vad därefter angår avgifterna för förhyrda ledningar hava dessa genom beslut åren 1928 och 1932 blivit högst betydligt reducerade, inträdesavgifterna från 100 å 250 kronor till 25 å 75 kronor per kilometer och abonnemangavgiften från 20 till 14 kronor per kilometer och år. Nuvarande avgifter understiga i stor utsträckning telegrafverkets självkostnader på landsbygden, där anläggnings- och underhållskostnaderna till följd av den mindre abonnenttäteten givetvis äro betydligt högre än i de större samhällena

med deras stora kabelnät. I anledning av det alternativa yrkandet i motion nr 200 om nedsättning av ledningsavgifterna särskilt på längre avstånd vill styrelsen här endast anmärka, att ju längre bort från stationen ledningarna äro belägna, desto högre bliva också telegrafverkets kostnader för anläggning och underhåll av desamma. För närvarande kostar anläggning av stolplinje med en ledning 450 à 600 kronor per kilometer.

Då det gäller nedbringandet av ledningskostnaderna för den befolkning, som är bosatt i avlägset liggande och på telefonförbindelser förut vanlottade områden, innebär givetvis anläggandet av nya växelstationer ett av de förnämsta hjälpmedlen. Telegrafstyrelsen tillämnar också med beaktande härav numera avsevärt lindrigare villkor än tidigare för inrättandet av nya stationer. Enligt i slutet av år 1929 och sedermera fattade beslut är Telegrafstyrelsen för närvarande beredd att inrätta en ny växelstation, så snart 5 nya huvudabonnemang tecknas att gälla under minst 5 år i följd och under förutsättning att den nya stationen är belägen på minst 5 kilometers avstånd från närmaste befintliga station. Vad dessa lättnader inneburit torde klart framgå däray, att antalet växelstationer, som vid 1929 års slut uppgick till icke fullt 3,700 sedan dess har ökats till 5,651 eller med över 50 %. Mot i genomsnitt 85 nyinrättade växelstationer per år under åren närmast före 1930 hava under de därefter följande åren svarat icke mindre än i medeltal 218 nyinrättade stationer per år. Enbart under de tre sista åren 1936—1938 har antalet växelstationer ökats med 899 eller med 300 per år.

Vad beträffar kostnaderna för nya växelstationer torde få nämnas följande siffror, som avse den beräknade kostnaden för sammanlagt 141 manuella och 82 automatiska växelstationer, beordrade under år 1938. För de förra stationerna uppgick den beräknade kostnaden till 1,391,100 kronor och för de senare till 1,776,600 kronor. Antalet anslutna abonnenter uppgick vid de manuella stationerna till sammanlagt 1,144, varav 962 nya abonnenter och 182 abonnenter, som förut ingått till befintliga men längre bort belägna stationer, och vid de automatiska stationerna till 1,131, varav 649 nya abonnenter och 482 förutvarande abonnenter vid andra stationer. Kostnaden per abonnent, om hela antalet abonnenter medräknas, uppgick vid de manuella stationerna till 1,216 kronor och vid de automatiska till 1,571 kronor, medan motsvarande kostnad, beräknad enbart för de nya abonnenterna, vid de manuella stationerna uppgick till 1,446 kronor och vid de automatiska till 2,737 kronor. Det bör dock bemärkas, att här angivna kostnader per abonnent i båda fallen avse kostnaden för abonnenterna vid stationens tillblivelse. I allmänhet äro såväl nät som stationer utbyggda att mottaga ungefär dubbla antalet abonnenter, varav följer, att kostnaden per abonnent minskas, allt eftersom nya abonnenter vid dessa stationer undan för undan tillkomma.

Alla nu omnämnda förändringar hava medfört, att ett betydande antal abonnenter blivit befriade från särskilda kostnader för sin telefonledning och att de abonnenter, som bo så långt från en telefonstation, att de alljämt måste ikläda sig särskilda ledningskostnader, fått dessa betydligt reducerade.

Vad landsbygdens telefonförhållanden i övrigt angår vill Telegrafstyrelsen dessutom erinra om att styrelsen även vidtagit andra åtgärder till landsbygdsbefolkningens fromma. Dessa åtgärder hava i huvudsak avsett dels ett nedbringande av abonnemangavgifterna vid de stationer, där abonnenterna skola svara för kostnaderna för lokal och betjäning, införande av för abonnenterna kostnadsfri nattjänst samt slopande av de periodavgifter, som tidigare i stor utsträckning utgingo för vissa mellanortssamtal i Norrland.

Vad speciellt beträffar nattöppenhållningen har Telegrafstyrelsen sedan år 1929 successivt sänkt den storleksgräns för vederbörande station, vid vilken telegrafverket anordnar för abonnenterna kostnadsfri öppenållning dygnet runt, från 500 till 100 huvudabonnemang. Vid mindre stationer kan av ekonomiska skäl avgiftsfri nattöppenhållning endast erhållas genom stationens automatisering. Telegrafstyrelsen har emellertid vid mindre manuell stationer i stor utsträckning ordnat s. k. passningstjänst, vilket innebär, att samtal kunna erhållas mot särskild avgift även under stationens ordinarie stängningstid under förutsättning att växelstationsföreståndaren är hemma.

Eftersom automatisering av växelstationer medför icke blott ökad öppenållningstid utan även andra förmåner såsom snabba och bekväma framkomstmöjligheter torde få anföras, att antalet automatiska växelstationer under de sista åren betydligt ökats. Vid 1935 års slut funnos sålunda, de stora förortsstationerna utanför Stockholm frånräknade, endast 38 automatiska växelstationer. Detta antal ökades under år 1936 med 54 stationer, under år 1937 med 101 stationer och under år 1938 med 147 stationer, så att hela antalet dylika stationer nu uppgå till 340.

Av förestående redogörelse torde framgå, att Telegrafstyrelsen målmedvetet strävat efter att nedbringa telefonkostnaderna och öka förmånerna för landsbygdens telefonabonnenter. Det måste emellertid understrykas, att det av både tekniska och ekonomiska skäl är nödvändigt att härvidlag gå fram steg för steg. Frikretsutvidgningar innebära också helt eller delvis oräntabla kapitalinvesteringar av betydande storlek, som icke böra och hittills icke heller ha bekostats med lånemedel utan som hava bestritts med medel ur telegrafverkets förnyelsefond. Man måste också hava klart för sig, att utökade förmåner betyda ökade omkostnader eller minskade inkomster för telegrafverket. Det torde icke vara obekant, att vissa erinringar under senaste tiden riktats mot de stora kapitalinvesteringarna och den sjunkande räntabiliteten hos telegrafverket vilka båda till icke ringa del just berott på de åtgärder till landsbygdens fromma, som telegrafstyrelsen vidtagit. Man kan givetvis icke samtidigt begära ökade förmåner åt landsbygdsabonnenterna och ökad räntabilitet hos telegrafverket. Så länge abonnentökningen ligger på nuvarande rekordartat höga nivå, är det också både av arbetstekniska och konjunkturpolitiska skäl olämpligt att *forcera* de nu pågående frikrets- och automatiseringsarbetena, varigenom — såsom erfarenheten noggsamt visat — abonnentökningen och därmed också behovet av nytt kapital skulle komma att ytterligare stegras.

Vad styrelsen här sagt får icke tolkas så, att styrelsen har för avsikt att frångå sitt hittills förda program för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden. Tvärtom kommer styrelsen att så långt telegrafverkets affärsställning det tillåter arbeta för detsamma. Styrelsen upptog också i sitt förslag till beredskapsarbeten för budgetåret 1938/39 ett anslag på 5 miljoner kronor för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden. Styrelsen angav därvid (se proposition nr 275 vid 1938 års riksdag, sid. 183—184) anslaget ändamål vara en forcering av arbetet å införandet av 2 kilometers frikrets samt en i hastigare takt bedriven automatisering av telefonstationerna på landsbygden samt en ytterligare utökning av frikretsformånerna. Styrelsen uttalade därvid bland annat följande:

»För att omsider nå fram till det mål, som ett landsomfattande, av staten lett telefonväsende måste föresätta sig och som innebär en, såvitt möjligt, fullständig utjämning av förhållandena i telefonhänseende mellan stad och landsbygd, finner telegrafstyrelsen det önskligt att, i den mån automatise-

ringen av landsbygdens telefontrafik fortskrider eller sådant eljest kan befinnas lämpligt, telegrafverket övertager och bekostar anläggning och underhåll av telefonledningarna även utanför de nuvarande frikretsarnas områden.» Telegrafstyrelsen framhöll samtidigt, att man för att minska ledningskostnaderna för telegrafverket dock nödgades stadga vissa restriktioner, nämligen att telegrafverket skulle äga bestämma till vilken station abonnentledningarna skulle ingå samt att abonnenterna skulle vara pliktiga att tåla, att mer än en abonnent intoges å en och samma ledning.

Det sålunda föreslagna anslaget blev även upptaget i beredskapsstaten för budgetåret 1938/39. Eftersom det gällde en oräntabel kapitalplacering, blev motsvarande belopp även upptaget under »avskrivning av nya kapitalinvesteringar». För budgetåret 1939/40 har telegrafstyrelsen för samma ändamål föreslagit upptagandet av ett anslag av 10 miljoner kronor.

Enär telegrafstyrelsen enligt vad ovan anförts sedan lång tid tillbaka mycket målmedvetet arbetat på och även lyckats åstadkomma en betydande förbättring av telefonförhållandena på landsbygden, enär styrelsen vidare fortfarande betraktar främjandet av en dylik utveckling såsom en av sina viktigaste uppgifter samt styrelsen dessutom redan framlagt förslag, som avse, att, i den mån telegrafverkets ekonomi och arbetskaperitet det medge, tillmötesgå de i motionerna framförda önskemålen, kan styrelsen för sin del icke finna, att en utredning av hithörande spörsmål kan vara behöflig.

Stockholm den 10 mars 1939.

Kungl. telegrafstyrelsen.
HELGE ERICSON.

J. Alf. Lundgren

H. Heimbürger.